

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра економічної теорії

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма / спеціалізація – «Бізнес-економіка»
Статус дисципліни – обов'язкова

Викладач – Марченко Ольга Сергіївна,
д.е.н., професорка, професорка кафедри
економічної теорії

12 червня 2020 р.

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Економічна теорія» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 9 с.

Розробник

Марченко Ольга Сергіївна – професорка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 10 від 12 червня 2020 р.)

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Економічна теорія
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова, належить до циклу навчальних дисциплін загальної фахової підготовки.
Викладач	Марченко Ольга Сергіївна, д.е.н., професорка, професорка кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого.
Контактний телефон	+38 057 704 92 58
E-mail	Ol.mar4encko2011@ukr.net
Консультації	Вівторок, четвер, п'ятниця – 13-00 – 14-00, Центральний корпус НЮУ, а. 224-225.
Онлайн консультації у Facebook:	Business Economics. Актуальна освіта в НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/701530796898235/ ; Consulting forever: https://www.facebook.com/groups/1429039653865820/ ; Economic Theory and Law: https://www.facebook.com/econtlaw.nlu/

Анотація навчальної дисципліни

Формуються системні знання теоретичних основ суспільного економічного вибору на мікро- та макроекономічному рівнях в умовах обмеженості ресурсів, ринкової невизначеності та ризиків, сучасних техніко-технологічних, соціально-економічних, локальних і глобальних трансформацій. Розглядаються фундаментальні категорії та економічні закони, принципи, чинники, цілі та результати суспільної економічної поведінки. Аналізуються суспільне виробництво та його ефективність, технологічний вибір, зміст і трансформації відносин власності, типи та розвиток економічних систем, ринковий механізм, підприємництво та конкуренція. Вивчаються мікроекономічні теорії та концепції, моделі економічної поведінки домогосподарства та фірми як суб'єктів ринкових відносин, розкриваються теоретичні основи функціонування ресурсних ринків. При вивченні основ макроекономічної теорії формуються знання чинників і закономірностей суспільного економічного розвитку, його результатів, циклічності економіки, макроекономічної рівноваги, економічної нестабільності та зростання. Розглядаються теоретичні аспекти механізму функціонування грошового ринку, структури та ролі у суспільному відтворенні кредитно-банківської та фінансової систем, економічних функцій держави, міжнародних економічних відносин, економічної інтеграції та глобалізації.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування економічного світогляду та наукового економічного мислення на підґрунті системних знань теоретичних основ суспільного економічного вибору.

Завдання:

- формування фундаментальних знань системи економічних відносин і законів виробництва, розподілу, обміну та споживання економічних благ в умовах обмеженості ресурсів задоволення суспільних потреб;
- оволодіння категоріальним апаратом економічної теорії, мікро- та макроекономічних досліджень;
- набуття здатностей до наукового аналізу сутності, умов і чинників, сучасних економічних процесів і явищ, тенденцій і перспектив їх розвитку;
- формування системного підходу до вивчення техніко-технологічних і соціально-

економічних чинників ефективності та розвитку суспільного виробництва, виробничих можливостей і технологічного вибору суспільства;

- набуття навичок наукового аналізу системи відносин власності, форм і напрямів сучасних трансформацій економічних систем;

- формування знань і навичок системного аналізу ринкової економічної системи, законів і закономірностей розвитку ринкового механізму суспільного економічного вибору;

- набуття знань інструментарію економічного аналізу сучасного стану та розвитку підприємництва, конкуренції та конкурентних ринкових структур, ефективності конкурентної та антимонопольної політики держави;

- оволодіння методами мікроекономічного аналізу економічної поведінки домогосподарства та фірми як суб'єктів ринку, механізму ресурсних ринків, сучасних умов, чинників і тенденцій їх розвитку;

- формування здатностей до застосування інструментарію макроекономічної теорії для аналізу стану, чинників і напрямів розвитку національної та світової економіки, грошового ринку, кредитно-банківської та фінансової систем, економічної ролі та економічної політики держави, сучасних інтеграційних процесів та економічної глобалізації.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Основи економіки», «Математика», «Географія».

Кореквізити: «Історія економіки та економічної думки», «Інституціональна економіка», «Економічна політика».

Постреквізити: «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Міжнародна економіка», «Фінансова система», «Економіка та фінанси підприємства».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

- використати теоретичні економічні знання для аналізу сучасних явищ, процесів, закономірностей і тенденцій розвитку економіки в умовах локальних і глобальних суспільних трансформацій;

- застосувати методи економічної теорії при вивченні теоретичних і прикладних економічних навчальних дисциплін, аналізі економічної інформації та статистичних даних;

- застосувати знання загальних і спеціальних економічних законів для аналізу сучасного стану, чинників розвитку та тенденцій національної та світової економіки;

- проаналізувати нові економічні форми, процеси, результати, суперечності та перспективи суспільного виробництва, пов'язані з сучасним етапом техніко-технологічного розвитку та цифровізацією економіки;

- застосувати знання системи економічних відносин власності для аналізу їх сучасних трансформацій та впливу на соціально-економічний розвиток суспільства;

- використати знання теорії економічних систем, їх еволюції та змін для аналізу сучасних системних перетворень національної та світової економіки;

- проаналізувати сучасні тенденції та зміни, притаманні ринковому механізму в умовах постіндустріальних економічних трансформацій, економічної інтеграції та глобалізації;

- використати знання теорії підприємництва для визначення та аналізу нових видів і форм інноваційного бізнесу, чинників, перешкод і перспектив його розвитку;

- проаналізувати конкурентну та антимонопольну політику держави на основі теоретичних знань економічних основ, функцій і видів конкуренції, конкурентних

структур, чинників і наслідків монополізму;

– використати інструментарій мікроекономічного аналізу при вивченні сучасних тенденцій і змін, притаманних економічній поведінці окремих суб'єктів ринку, механізму ринків ресурсів;

– використати знання теорії макроекономіки при вивченні сучасних тенденцій і суперечностей суспільного економічного розвитку;

– проаналізувати макроекономічні показники національної економіки, її стан і перспективи розвитку;

– використати інструментарій макроекономічної теорії для визначення та аналізу фази економічного циклу національної та світової економіки, причин і наслідків економічних криз, безробіття, інфляції та дефляції, заходів економічної політики держави з забезпечення макроекономічної рівноваги та економічного зростання;

– проаналізувати стан і рівень розвитку грошового ринку, кредитно-банківської та фінансової систем, державну грошово-кредитну та фіскальну політику;

– проаналізувати обґрунтованість та ефективність заходів державного регулювання економіки на основі системних знань економічної ролі держави в ринковій системі;

– використати знання теорії міжнародних економічних відносин для аналізу сучасних тенденцій світової економіки та міжнародного бізнесу.

**Розклад занять з навчальної дисципліни на 2020/2021 н.р.
для студентів денної форми навчання**

Тиждень	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
1.	1. Економічна теорія як наука. Еволюція економічної теорії та її сучасні наукові напрями.		
	2. Суспільне виробництво, його фактори та ефективність.		
2.	3. Власність як система соціально-економічних відносин.		
	4. Економічні системи та їх типи.		
3.	5.1. Основні економічні категорії товарного виробництва.	1.1. Предмет та метод економічної теорії. Економічні категорії та закони. <i>Основна література: 1-10.</i>	Людина економічна.
4.	5.2. Ринок: сутність, структура, рівновага.	1.2. Функції, еволюція та сучасні напрями економічної теорії. <i>Основна література: 1-10.</i>	
5.	6. Підприємництво та бізнес.	2. Суспільне виробництво, його фактори та ефективність. <i>Основна література: 1-10.</i>	Екологічний фактор суспільного виробництва.
6.	7. Конкуренція та	3. Власність як система	Взаємозв'язок

	монополізм.	соціально-економічних відносин. <i>Основна література: 1-10.</i>	економічного та юридичного змісту власності.
7.	8. Мікроекономічний аналіз економічної поведінки домогосподарства та фірми як суб'єктів ринкової економіки.	4. Економічні системи та їх типи. <i>Основна література: 1-10.</i>	Цифрова економіка.
8.	9. Витрати та доходи фірми. Механізм ціноутворення.	5.1. Основні економічні категорії товарного виробництва. <i>Основна література: 1-10.</i>	Сучасні форми грошей.
9.	10. Ресурси ринки: основні види та механізм.	5.2. Ринок: сутність, структура, рівновага. <i>Основна література: 1-10.</i>	Функціональний та нефункціональний попит.
10.	11. Макроекономіка та система національного рахівництва. Макроекономічна рівновага.	6. Підприємництво та бізнес. <i>Основна література: 1-10.</i>	Підприємницька діяльність у креативному секторі економіки.
		7. Конкуренція та монополізм. <i>Основна література: 1-10.</i>	Добросовісна та недобросовісна конкуренція.
11.	12. Макроекономічна нестабільність та циклічність економічного розвитку.	Колоквіум	
		8. Мікроекономічний аналіз економічної поведінки домогосподарства та фірми як суб'єктів ринкової економіки. <i>Основна література: 1-10.</i>	Максимізація корисності як мета споживчого вибору домогосподарства. Нова фірма економіки знань
12.	13. Економічна роль держави в ринковій системі.	9. Витрати та доходи фірми. Механізм ціноутворення. <i>Основна література: 1-10.</i>	Цінова політика фірми.
		10.1. Ринок праці. Заробітна плата. <i>Основна література: 1-10.</i>	Позикова праця та її форми.
13.	14. Грошовий (монетарний) ринок.	10.2. Ринок капіталу: структура, ціна, механізм. <i>Основна література: 1-10.</i>	Фондовий ринок, його структура та функції.
		10.3. Ринок землі. Агробізнес. <i>Основна література: 1-10.</i>	Агропромислова інтеграція.
14.	15. Кредитно-банківська та фінансова системи.	11.1. Макроекономіка як розділ економічної теорії. Макроекономічні показники. <i>Основна література: 1-10.</i>	Чистий економічний добробут.
		11.2. Макроекономічна рівновага. <i>Основна література: 1-10.</i>	Класична та кейнсіанська моделі сукупної пропозиції.
15.	16. Міжнародна	12. Макроекономічна	Будівельні цикли

	економіка та міжнародний бізнес. Економічна інтеграція та глобалізація.	нестабільність та циклічність економічного розвитку. <i>Основна література:</i> 1-10.	Саймона Кузнеця.
		13. Економічна роль держави в ринковій системі. <i>Основна література:</i> 1-10.	Тіньова економіка: причини та наслідки.
16.		14. Грошовий (монетарний) ринок. <i>Основна література:</i> 1-10.	Грошові реформи.
		15. Кредитно-банківська та фінансова системи. <i>Основна література:</i> 1-10.	Страховий ринок.
17.		16. Міжнародна економіка та міжнародний бізнес. Економічна інтеграція та глобалізація. <i>Основна література:</i> 1-10.	Глобальні проблеми сучасності.
		Колоквіум	

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, статистичних даних і бухгалтерської звітності підприємств, матеріалів експертно-аналітичних центрів тощо;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквіумів та іспиту.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у: Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Економічна теорія» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» / уклад. О. С. Марченко. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020.

Інформаційне забезпечення курсу

Основна література

1. Білецька Л., Савич В., Білецький О. Економічна теорія. Політекономія, мікроекономіка, макроекономіка. Київ: Центр навчальної літератури, 2018. 688 с.
2. Економічна теорія: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків: Право, 2019. 268 с.
3. Економічна теорія: навч. посіб. у 2 ч. / Н. Г. Ушакова, О. А. Кулініч, Л. М. Зарецька. Частина II. Харків: Монограф, 2018. 219 с. URL: lib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/2681/1/екон_теорія_посібник_2018_.pdf.
4. Економічна теорія: підруч. / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін.; за заг. ред. В. Д. Лагутіна. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
5. Економічна теорія. Політекономія: підруч. / за ред. В. Д. Базилевича. 9 вид. доповн. Київ: Знання, 2014. 710 с. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/elib/economics_f/bazylevych_ekon_omichna_2014.pdf.
6. Кокарев І. В. Основи економічної теорії: курс лекцій. Дніпро: Дніпроп. держ.

ун-т внутр. справ, 2017. 220 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1833_26816253.pdf.

7. Основи економічної теорії у структурно-логічних схемах: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид., змін. та допов. Харків: Право, 2013. 136 с.

8. Сірко А. В. Економічна теорія. Політекономія: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 448 с.

9. Соколов М., Горлач М., Гущенко В, Кримов М., Жиленкова М. Економічна теорія: підруч. для вищої школи. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 532 с.

10. Чепінога В. Г. Основи економічної теорії: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с. URL: <http://lira-k.com.ua/preview/12136.pdf>.

Додатова література

Марченко О. С., Ярмак О. В. Національна інноваційна система як інтегратор знань: моногр. Харків: Изд. Дом «Инжек», 2012. 250 с.

Марченко О. С. Нова економіка масової співпраці як форма глобалізації економічної поведінки людини. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 4. С. 9-36.

Марченко О. С. Інституціоналізація нової економіки масової співпраці: проблеми та зарубіжний досвід. *Економічна теорія та право*. 2015. № 3. С. 55-66.

Нематеріальна економіка: управління формуванням і використанням інтелектуального капіталу: моногр. / за ред. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2014. 404 с.

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: активно працювати на практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та розробленні кейсів, повною мірою долучатися до активних форм навчання, використовувати різноманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення бізнес-процесів. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам *рекомендується*: брати участь у *Facebook* лекторіумі та *Facebook* тренінгах, наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і рефератів.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять прошу використовувати мобільні телефони тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації. Можна приносити із собою питну воду. В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Економічна теорія» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист есе або реферату за ініціативи студента. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирьохбальною шкалою (0, 3, 4, 5). За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 5 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквіумах. Колоквіуми проводяться усно, у вигляді бесіди викладача зі студентами з метою з'ясування та підвищення рівня їх знань. Проводяться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 10 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 5.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів із навчальної дисципліни є *іспит*, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Питання для підготовки до іспиту розміщено в АСУ та в «Планах практичних занять і завданнях для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Економічна теорія».

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль					Самостійна робота студентів	Підсумко вий контроль Іспит	Підсум кова оцінка знань
Практичні заняття			Колоквіуми				
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Колоквіум № 1	Колоквіу м № 2			
max 5	max 5	max 5	max 10	max 10	max 5	max 60	max 100

Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34